

Visie op interactief beleid in de gemeente Weert 2010 – 2015

Samenvatting

Dit document beschrijft de visie op interactief beleid in de gemeente Weert, de doelstellingen, de kernvoorwaarden en de rolverdeling daarin. Daarbij wordt onder interactief beleid verstaan het maken van beleid met gebruikmaking van deskundigheid buiten de eigen gemeentelijke organisatie. Het is een manier om in een zo vroeg mogelijk stadium inzicht te krijgen in deskundigheid, meningen en belangen van externe partijen: burgers, bedrijven, maatschappelijke instellingen en organisaties die bij een ontwikkeling of probleem betrokken zijn. Met interactief beleid kan de gemeente procesmatig sturen op maatschappelijke ontwikkelingen en inspelen op een veranderende samenleving. B&W willen met het invoeren van interactief beleid tot kwalitatief beter beleid komen, meer draagvlak voor beleid realiseren en de relatie met externe partijen verbeteren. Het college van B&W neemt bij de invoering en toepassing van interactief beleid een leidende rol en zet zich in om aan de kernvoorwaarden voor interactief beleid te voldoen.

De visie op interactief beleid wordt uitgewerkt in een plan van aanpak voor de invoering van interactief beleid, een leidraad voor interactief beleid en spelregels voor participanten.

Inleiding

Een ieder is zich bewust van de grote veranderingen die de wereld de laatste jaren in een snel tempo doormaakt. Door ontwikkelingen als internet en digitalisering ontstaat een samenleving van netwerken. Mensen beschikken over een enorme hoeveelheid informatie, weten elkaar te vinden, hebben invloed op elkaar en zoeken naar onderlinge verhoudingen. De omgang met de complexiteit, die karakteristiek is voor het functioneren van netwerken, vraagt om een bestuursstijl die niet gebaseerd is op hiërarchie maar op samenwerken, onderhandelen en overleggen op basis van gelijkwaardigheid; een horizontalisering van de relatie tussen gemeente en omgeving (Wil tot Verschil, gemeenten in 2015, commissie Toekomst Lokaal Bestuur, 2006). Daarnaast zijn burgers in Nederland steeds hoger opgeleid, hebben steeds betere toegang tot informatie en gebruiken die ook in hun contacten met de overheid. Deze ontwikkelingen vragen om een andere benadering van burgers, bedrijven, maatschappelijke instellingen en organisaties en een andere houding van bestuurders en ambtenaren ten opzichte van de inbreng bij participatie door andere partijen.

In Weert is afgelopen tien jaar "Wijkgericht Werken", met wisselend succes, als strategie gebruikt om mede invulling te geven aan burgerparticipatie. Samenwerken aan de leefbaarheid in wijken en dorpen, met als doel de kloof tussen gemeente en burger te overbruggen. Naar aanleiding van een advies van SGBO is geconstateerd dat deze benadering niet meer voldoet. De huidige samenleving vraagt om een heldere en brede visie op interactieve beleidsvorming inclusief burgerparticipatie.

Dit visiedocument start met een korte beschrijving van de bestaande situatie. Vervolgens wordt de visie op interactief beleid geschetst, wie welke rol heeft en wat de doelen zijn die met de invoering van interactief beleid bereikt worden. Daarna volgen de kernvoorwaarden en de actiepunten die noodzakelijk zijn om interactief beleid structureel toe te gaan passen.

Huidige visie op de gemeentelijke organisatie

De huidige visie op de gemeentelijke organisatie biedt uitgangspunten die aansluiten bij deze visie op interactief beleid. De laatste jaren is op basis van die visie bij een aantal projecten ervaring opgedaan met het vroegtijdig betrekken van burgers en andere partijen in de rol van deskundige (Wmo beleidsnota, Klankbordgroep St. Theunis, herinrichting straten na vervanging riolering). De evaluatie van die projecten leidt tot de vaststelling dat voor een succesvolle implementatie van interactief beleid een actualisatie van de visie noodzakelijk is.

Visie van B&W op interactief beleid

In de visie van B&W is interactief beleid het zoeken naar deskundigheid buiten de eigen gemeentelijke organisatie. Het is een manier om in een zo vroeg mogelijk stadium inzicht te krijgen in deskundigheid, meningen en belangen van externe partijen: burgers, bedrijven, maatschappelijke instellingen en organisaties die bij een ontwikkeling of probleem betrokken zijn, en hen bij beleid te betrekken. Met interactief beleid kan de gemeente procesmatig sturen op maatschappelijke ontwikkelingen en inspelen op een veranderende samenleving.

We kiezen daarbij voor een participatieve bestuursstijl. De gemeente vraagt van externe partijen een open advies waarbij ruimte voor discussie en inbreng is en waarbij het begrip meedenken centraal staat. Externe partijen worden vroeg in het proces van beleidsvorming geraadpleegd en kunnen zowel een eigen probleemdefinitie als een eigen oplossingrichting aandragen. Wij willen met interactief beleid tegemoet te komen aan de behoefte aan participatie en de voorwaarden scheppen om een zo breed mogelijke betrokkenheid van alle burgers en instellingen mogelijk te maken.

Het is de taak van de overheid om in een complex krachtenveld beslissingen te nemen en de aan de gemeente opgedragen taken uit te voeren. Wij zijn van mening dat deze visie op interactief beleid met bovengenoemde bestuursstijl past bij de gemeentelijke organisatie en de Weerter gemeenschap. Het biedt de mogelijkheid om adequaat om te gaan met een veranderende rolverdeling en tevens waar nodig maatwerk te leveren.

Doelstellingen van interactief beleid

De doelstellingen die B&W met de invoering van interactief beleid nastreven zijn:

1. Gebruik maken van deskundigheid die aanwezig is in de samenleving om tot kwalitatief beter beleid te komen:
Hiermee wordt getracht complexe problemen hanteerbaar te maken. Tevens kunnen actuele ontwikkelingen, meningen en belangen door overleg met deskundigen eerder aan het licht komen, en direct betrokken worden bij het werken aan een oplossing. Dit leidt tot een verbetering van de kwaliteit van het gemeentelijk beleid.
2. Realiseren van draagvlak voor beleid:
Een investering in een vroeg stadium van het beleidsproces wordt ingezet om aan het eind van het proces zoveel mogelijk draagvlak te hebben. Als belanghebbenden hun bijdrage herkennen in de besluiten, leidt dat tot steun of begrip voor het overheidsbeleid.
3. Verbeteren van de relatie tussen overheid en burgers, bedrijven, maatschappelijke instellingen en organisaties:
De gemeente hecht waarde aan de inbreng van externe partijen en neemt deze serieus.

Kernvoorwaarden voor interactief beleid

Om interactief beleid tot een succes te maken, moet aan een aantal randvoorwaarden zijn voldaan. Deze randvoorwaarden geven immers richting aan het proces en de mate van interactie in het beleidsproces.

Een algemene maar wel belangrijke randvoorwaarde is dat de beïnvloedingsruimte en de inbreng van alle participanten te allen tijden wordt beperkt door wet- en regelgeving, en de ruimte die staand beleid (zowel landelijk, provinciaal als lokaal) biedt om nieuw beleid te ontwikkelen. Op basis van de randvoorwaarden wordt het interactieve proces ingericht en worden de afspraken tussen alle deelnemende partijen (raad, college, ambtelijke organisatie en externe partijen) vastgelegd.

De randvoorwaarden waaraan moet worden voldaan zijn:

1. Openheid:
Een interactief proces moet ergens over gaan en de inhoud van het beleid mag niet vaststaan. Er moet nog voldoende ruimte zijn voor nieuwe ideeën, oplossingen.
2. Duidelijkheid over de rol en inbreng van gemeente en van de participanten:
Dit houdt in dat de gemeente goed communiceert waar de uiteindelijke uitkomsten van de het interactieve proces aan worden getoetst.
3. Meerwaarde van participatie:
De gemeente verwacht een bijdrage van externe partijen; die partijen zijn bereid om een bijdrage te leveren als het ook daadwerkelijk voor henzelf wat oplevert. Partijen die participeren moeten resultaat van hun inzet in het eindproduct herkennen of terugzien in het besluitvormingsproces.
4. Constructieve relatie tussen gemeente en participanten:
Een belangrijke voorwaarde is dat er tussen gemeente(bestuur) en participanten die aan het interactieve proces deelnemen een zeker vertrouwen bestaat. Uiteraard kan dit vertrouwen ook een beoogd gevolg zijn van het interactieve proces.
5. Geschikte problematiek:
Interactief beleid vraagt meestal extra inspanning van zowel de gemeente als van participanten. Het is daarom van belang dat de problematiek in hoge mate belangrijk is en dat er voldoende belangstelling is voor de problematiek. Daarnaast is het belangrijk dat de problematiek hanteerbaar is zodat daarover zinvol kan worden gesproken en samengewerkt.
6. Voldoende personele capaciteit en hulpmiddelen.
Deze voorwaarde spreekt voor zich, wil de gemeente interactief beleid ontwikkelen, dan dient zij hiermee rekening te houden in de planning en begroting van projecten en beleidsprocessen.

Daarnaast is van belang:

7. Een actieve rol van de gemeente:
Zowel bestuur als ambtelijke organisatie zetten zich in om de kernvoorwaarden te

hanteren. Zowel B&W als het ambtelijk management stellen zich daarbij sturend op.

8. De opstelling van de gemeenteraad:
De gemeenteraad hecht grote waarde aan raadsvoorstellen die interactief tot stand zijn gekomen en betreft dat in de afweging bij de besluitvorming.

Deze voorwaarden maken ook duidelijk dat de keuze van het al dan niet volgen van een interactief beleidsproces van meer zaken afhangt dan enkel de probleemtypering. Over het algemeen geldt dat hoe meer aan de bovenstaande voorwaarden wordt voldaan, des te interactiever het proces kan zijn. Bij een interactief traject behouden belanghebbenden hun recht op wettelijk verplichte inspraak die bij wet of verordening zijn voorgeschreven; ongeacht of men aan het interactieve traject heeft deelgenomen of niet.

De rolverdeling bij interactief beleid

De ambitiekeuze in deze visie op interactief beleid bepaalt min of meer hoe de rolverdeling moet zijn.

1. B&W zullen het voortouw nemen en bepalen bij welke projecten en op welke momenten interactief beleid wordt ingezet. De keuzes die daarin gemaakt worden zijn gebaseerd op ambtelijk advies verwoord in een participatieadvies. Dit advies biedt ook inzicht in de middelen die nodig zijn om het participatietraject zorgvuldig op te pakken.
2. B&W verplichten zich om besluiten transparant te maken, zodat voor alle betrokken partijen helder is waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt.
3. De kaderstellende taak van de gemeenteraad maakt het mogelijk dat bij onderwerpen, waarbij de besluitvorming bij de raad ligt, een interactieve beleidsbenadering als randvoorwaarde wordt gesteld. De raad zal in zijn besluitvorming duidelijk maken hoe de uitkomsten van z'n interactief proces bij de uiteindelijke besluitvorming zijn meegewogen. De controlerende rol van de raad maakt het tevens mogelijk dat de raad in het algemeen toetst of interactieve beleidsprocessen zorgvuldig zijn voorbereid en uitgevoerd. Indien er in de samenleving behoefte aanwezig is om onderwerpen via een interactief traject te ontwikkelen, biedt het indienen van een burgerinitiatief daartoe de mogelijkheid.
4. Van burgers, bedrijven, maatschappelijke instellingen en organisaties wordt verwacht dat zij beseffen dat de gemeente degene is die het algemeen belang afweegt tegenover het individueel belang. Dit betekent dat de kaders die tijdens een interactief proces zijn gesteld door alle betrokken partijen worden geaccepteerd, en dat het uiteindelijke besluit aan B&W of aan de gemeenteraad is.

Deze visie op interactief beleid wordt uitgewerkt in een leidraad voor interactief werken en een plan van aanpak voor de invoering van interactief beleid. Met deze instrumenten kan gemeentebreed vorm gegeven worden aan interactieve beleidsprocessen.

Vastgesteld door de gemeenteraad op 9 maart 2010